

Bảo đảm an ninh kinh tế trong phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế ở Việt Nam hiện nay

Hoàng Thu Trang*

Nhận ngày 10 tháng 10 năm 2022. Chấp nhận đăng ngày 13 tháng 2 năm 2023.

Tóm tắt: Bảo đảm an ninh kinh tế có tầm quan trọng đặc biệt đối với việc giữ vững mục tiêu, định hướng phát triển kinh tế và quyền độc lập, tự chủ về kinh tế trong bối cảnh phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam hiện nay. Đó là lý do tại sao trong thời kỳ đổi mới, công tác này được Đảng Cộng sản và Nhà nước Việt Nam lãnh đạo, quản lý trực tiếp, toàn diện trên mọi phương diện. Nhờ vậy, bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta thời gian qua đã đạt được những thành tựu to lớn nhưng cùng với đó là nhiều hạn chế, thiếu sót vẫn còn tồn tại. Bài viết tập trung phân tích thành tựu, hạn chế trong bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta thời gian qua từ đó đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm tiếp tục nâng cao hiệu quả thực hiện công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong thời gian tới.

Từ khóa: An ninh kinh tế, bảo đảm an ninh kinh tế, hội nhập kinh tế quốc tế, hội nhập quốc tế, kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

Phân loại ngành: Triết học

Abstract: Ensuring economic security is of special importance for maintaining economic development goals and orientations and the right to economic independence and self-reliance in the context of market economic development, economic integration international in Vietnam today. That is why in the renovation period, this work was directly and comprehensively led and managed by the Communist Party and State of Vietnam in all aspects. As a result, ensuring economic security in our country in recent years has achieved great achievements, but along with that, many limitations and shortcomings still exist. The article focuses on analyzing achievements and limitations in ensuring economic security in our country over the past time, then proposes some basic solutions to continue improving the efficiency of economic security assurance in the coming years.

Keywords: Economic security, ensuring economic security, international economic integration, international integration, socialist-oriented market economy.

Subject classification: Philosophy

1. Mở đầu

Bảo đảm an ninh kinh tế luôn được Đảng và Nhà nước ta quan tâm lãnh đạo tuyệt đối, toàn diện, trực tiếp về mọi mặt bởi công tác này phục vụ đắc lực cho nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng - an ninh nhất là trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam hiện nay. Thời kỳ đổi mới, Đảng và Nhà nước đã ban hành và tổ chức thực hiện có hiệu quả nhiều chỉ thị, nghị quyết liên quan đến công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong bối cảnh mới khi tình hình trong nước và thế giới ngày càng có nhiều diễn biến phức tạp, nhờ đó công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, bảo đảm an ninh kinh tế vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế đòi hỏi cần tiếp tục đề xuất và thực hiện các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của công tác này trong thời gian tới.

* Viện Triết học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
Email: trang.vientriet@gmail.com

2. Tầm quan trọng của bảo đảm an ninh kinh tế trong phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam hiện nay

Tiếp tục tinh thần của các Đại hội trước, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng một lần nữa khẳng định kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là mô hình kinh tế tổng quát ở nước ta trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội: “Đó là nền kinh tế thị trường hiện đại, hội nhập quốc tế, vận hành đầy đủ đồng bộ theo các quy luật của kinh tế thị trường, có sự quản lý của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, do Đảng Cộng sản lãnh đạo; bảo đảm định hướng xã hội chủ nghĩa vì mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 128). Từ đây, có thể thấy, phát triển kinh tế thị trường ở nước ta là nhằm hiện thực hóa những mục tiêu của chủ nghĩa xã hội; phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là tạo ra cốt vật chất để xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa trong đổi mới chính trị.

Tuy nhiên, làm thế nào để kinh tế thực sự trở thành nền tảng vật chất cho chủ nghĩa xã hội, phát triển kinh tế thực sự trở thành cơ sở để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc xã hội chủ nghĩa thì bảo đảm an ninh kinh tế lại là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu. An ninh kinh tế hiểu theo nghĩa chung là sự ổn định, phát triển bền vững của nền kinh tế. Ở Việt Nam, mô hình kinh tế tổng quát là kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa cho nên bảo đảm an ninh kinh tế trong trường hợp này chính là bảo đảm sự ổn định và phát triển bền vững của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Điều đó đồng nghĩa với việc phải đấu tranh chống lại tất cả những yếu tố tác động tiêu cực đến quá trình phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, cụ thể như: lạm phát, nợ công, nợ nước ngoài, bội chi ngân sách, nhập siêu; các vấn đề bất ổn trong hoạt động sản xuất, kinh doanh; hoạt động chống phá của các thế lực thù địch; tội phạm kinh tế; ô nhiễm môi trường trong phát triển kinh tế (Phạm Hoàng Long, 2018)...

Bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta hiện nay càng đặc biệt trở nên quan trọng và có ý nghĩa nhất là trong bối cảnh nền kinh tế thị trường của Việt Nam đang tham gia hội nhập ngày càng sâu rộng với nền kinh tế thế giới. Bởi, điều này đã tạo cơ hội cho các thế lực thù địch đẩy mạnh các hoạt động phá hoại kinh tế với mục đích là làm mất ổn định kinh tế vĩ mô từ đó gây ra rối loạn và mất ổn định chính trị trong quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Không những thế, lợi dụng quá trình mở rộng hội nhập kinh tế quốc tế, thu hút vốn đầu tư nước ngoài, tranh thủ sức mạnh ngoại lực để phát triển kinh tế của Việt Nam, các thế lực thù địch còn thực hiện âm mưu làm gia tăng sự lệ thuộc của nền kinh tế Việt Nam vào các yếu tố nước ngoài, thông qua sự can thiệp vào quá trình phát triển kinh tế để can thiệp vào đường lối và các hoạt động chính trị của Đảng và Nhà nước, can thiệp vào quyền tự quyết của dân tộc; thông qua việc xâm phạm chủ quyền kinh tế mà tiến tới xâm phạm chủ quyền lãnh thổ, quốc gia... Tất cả những hoạt động này nhằm hướng đến thực hiện âm mưu cuối cùng của các thế lực thù địch, phản động là làm chệch hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế thị trường nói riêng và chệch hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam nói chung.

Bên cạnh đó, bảo đảm an ninh kinh tế còn có ý nghĩa vô cùng to lớn khi ở trong nước: hàng loạt những vụ án lớn về kinh tế, tham nhũng xảy ra liên tiếp những năm vừa qua liên quan đến nhiều cán bộ tại các cơ quan, doanh nghiệp nhà nước trong đó có nhiều cán bộ cấp cao, có cả những cán bộ thuộc diện Trung ương quản lý gây thiệt hại lên đến hàng nghìn tỷ đồng cho Nhà nước; cùng với đó, lợi dụng sự thiếu hoàn thiện, đồng bộ của kinh tế thị trường, nhiều cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp đã có các hành vi vi phạm pháp luật như làm hàng giả, buôn lậu, trốn thuế, lừa đảo, buôn bán hàng quốc cấm để trục lợi bất chính... Những thực tế này đã và đang gây tổn thất lớn đối với nền kinh tế, cản trở quá trình phát triển kinh tế - xã hội, ảnh hưởng nghiêm trọng đến việc giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế thị trường.

Ngoài ra, phát triển kinh tế thị trường ở nước ta trong thời gian vừa qua chưa thực sự gắn với mục tiêu bảo vệ môi trường dẫn đến hệ quả tất yếu: đi liền với tăng trưởng kinh tế là sự gia tăng của tình trạng ô nhiễm môi trường, biến đổi khí hậu đe dọa trực tiếp đến sức khỏe và tính mạng và cuộc sống của người dân. Điều này cũng đang cản trở việc thực hiện một trong những nội dung quan trọng của kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam là phát triển nhanh gắn

với phát triển bền vững trên cơ sở bảo đảm giữ vững 3 trụ cột: “phát triển kinh tế (nhất là tăng trưởng kinh tế), phát triển xã hội (nhất là thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội; xoá đói giảm nghèo và giải quyết việc làm) và bảo vệ môi trường (nhất là xử lý, khắc phục ô nhiễm, phục hồi và cải thiện chất lượng môi trường; phòng chống cháy và chặt phá rừng; khai thác hợp lý và sử dụng tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên)” (Phạm Thị Thanh Bình, 2016).

Cùng với đó, tầm quan trọng của bảo đảm an ninh kinh tế còn được thể hiện ở chỗ chỉ khi nào an ninh kinh tế được bảo đảm tức là chỉ khi giữ vững được định hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển nền kinh tế thị trường hiện đại, hội nhập quốc tế, giữ vững được mục tiêu phát triển kinh tế là do con người, cho con người và vì con người, chúng ta mới có cơ sở để khẳng định, chứng minh tính ưu việt của kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa so với kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa; đồng thời đấu tranh, phản bác những luận điểm của các thế lực thù địch cho rằng: thực chất kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay đã ngã theo con đường tư bản chủ nghĩa, chủ nghĩa xã hội chỉ là mị dân, hình thức; sự thành công của đổi mới kinh tế ở Việt Nam chính là sự thành công của kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa... hồng phủ nhận con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.

Với tầm quan trọng đặc biệt và ý nghĩa to lớn như vậy có thể khẳng định: bảo đảm an ninh kinh tế trong phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta hiện nay đang là nhiệm vụ được đặt ra một cách cấp thiết mà chúng ta không thể không thực hiện.

3. Thực trạng thực hiện công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở Việt Nam hiện nay

Nhận thức rõ được tầm quan trọng và ý nghĩa to lớn của bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam hiện nay, công tác bảo đảm an ninh kinh tế luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm, lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp trên mọi phương diện và có những chỉ đạo kịp thời, toàn diện. Điều này được thể hiện rất rõ trong đường lối của Đảng xuyên suốt các Văn kiện Đại hội thời kỳ đổi mới cũng như trong nhiều Chỉ thị của Bộ Chính trị, Văn bản của Chính phủ, cụ thể như: Chỉ thị số 05-CT/TW về *Tăng cường lãnh đạo công tác đảm bảo an ninh quốc gia trong tình hình mới*, ngày 14/10/2006 và Chỉ thị số 46-CT/TW, về *Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác bảo đảm an ninh, trật tự trong tình hình mới*, ngày 22/6/2015 do Bộ Chính trị ban hành. Đặc biệt: ngày 05/01/2017, Bộ Chính trị đã ban hành Chỉ thị số 12-CT/TW về *Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế, đề cập trực diện đến công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong tình hình mới*. Tiếp đó, Bộ Công an đã tham mưu cho Chính phủ ban hành Nghị quyết số 88/NQ-CP, ngày 13/9/2017 về *Ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Chỉ thị 12-CT/TW về Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế,...*

Một điểm đáng lưu ý hơn là, ở Đại hội XIII, nhận thức của Đảng về tầm quan trọng của an ninh kinh tế đã có thêm bước phát triển mới so với Văn kiện Đại hội XII và các Văn kiện Đại hội trước khi Đảng xác định an ninh kinh tế là một thành tố quan trọng trong bảo vệ an ninh quốc gia. Cụ thể: về phương hướng bảo vệ an ninh quốc gia, so với quan điểm “giữ vững an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016: 78) của Đại hội XII, Đại hội XIII có bổ sung thêm các vấn đề bảo đảm “an ninh con người, an ninh kinh tế, an ninh mạng, xây dựng xã hội trật tự, kỷ cương” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 117).

Nhờ những chủ trương, đường lối, chính sách đúng đắn, những chỉ đạo kịp thời, quyết liệt, trực tiếp của Đảng và Nhà nước, công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta trong thời gian qua đã đạt được nhiều thành tựu to lớn, cụ thể như:

Kịp thời phát hiện và xử lý có hiệu quả những vấn đề phức tạp nảy sinh trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế, hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng chủ động, tích cực trên cơ sở giữ vững quyền độc lập, tự chủ trong phát triển kinh tế;

Phát hiện và bước đầu đấu tranh có hiệu quả, ngăn chặn các âm mưu, hành động dùng kinh tế để can thiệp vào chính trị hồng chuyên hóa đường lối chính trị, thay đổi mục tiêu và con đường đi lên

chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam cũng như các hoạt động chống phá quá trình phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Phát hiện và xử lý tương đối có hiệu quả các loại tội phạm kinh tế như buôn lậu, buôn bán hàng giả, hàng kém chất lượng, hàng quốc cấm, gian lận thương mại, gian lận thuế,... đặc biệt là tội phạm tham nhũng kinh tế, cụ thể: Về trình trạng buôn lậu, gian lận thương mại, gian lận thuế, buôn bán hàng giả, hàng nhái, hàng kém chất lượng, hàng quốc cấm...: Ban Chỉ đạo 389 (*Ban chỉ đạo quốc gia chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả*) cho biết trong 5 năm (2015-2020) đã “phát hiện xử lý hơn 1,2 triệu vụ việc vi phạm, thu nộp ngân sách nhà nước hơn 116.963 tỷ đồng, khởi tố hình sự 10.288 vụ và 12.398 đối tượng. Góp phần từng bước kiểm soát, ổn định thị trường, bảo đảm an ninh quốc gia, an toàn cộng đồng” (Quốc Bình, 2021), “Theo thống kê, chỉ tính riêng quý III/2020, lực lượng chức năng cả nước đã phát hiện, xử lý hơn 63.100 vụ việc vi phạm, thông qua đó, thu nộp ngân sách nhà nước đạt gần 4.400 tỷ đồng, khởi tố 369 vụ. Đặc biệt, truy thu gần 14 tỷ đồng thuế từ thu nhập qua Facebook, Google, Youtube...” (Vũ Thị Phương, Trần Thị Mây, 2021). Riêng 06 tháng đầu năm 2022: Ban Chỉ đạo 389 và các lực lượng chức năng đã “phát hiện, xử lý 54.199 vụ việc vi phạm (giảm 25,05% so với cùng kỳ năm 2021), trong đó: 5.243 vụ buôn bán, vận chuyển trái phép hàng cấm, hàng lậu (giảm 53,72% so với cùng kỳ năm 2021); 47.781 vụ gian lận thương mại, gian lận thuế (giảm 4,72% so với cùng kỳ năm 2021); 1.019 vụ hàng giả, vi phạm sở hữu trí tuệ (giảm 90,61% so với cùng kỳ năm 2021). Thu nộp ngân sách nhà nước 3.728 tỷ đồng. Nhiều vụ việc, vụ án, đối tượng cầm đầu, đường dây ổ nhóm, tụ điểm phức tạp về buôn lậu thương mại và hàng giả trên cả nước đã được các lực lượng chức năng phát hiện, xử lý kịp thời, nghiêm minh, tạo sự răn đe, phòng ngừa” (Hà Duyên, 2022). Về phòng, chống, xử lý tội phạm tham nhũng kinh tế: Thời gian qua, công tác phòng, chống tham nhũng đã có nhiều bước tiến vượt bậc, nhiều vụ đại án tham nhũng kinh tế được đưa ra xét xử nghiêm minh, không có vùng cấm, không có ngoại lệ, thu về cho ngân sách Nhà nước hàng nghìn tỷ đồng: “Trong 10 năm qua, cấp ủy, ủy ban kiểm tra các cấp đã thi hành kỷ luật hơn 2.700 tổ chức đảng, gần 168.000 đảng viên, trong đó có hơn 7.390 đảng viên bị kỷ luật do tham nhũng. Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư, Ủy ban Kiểm tra Trung ương đã kỷ luật hơn 170 cán bộ cấp cao diện Trung ương quản lý, trong đó có 33 Ủy viên, nguyên Ủy viên Trung ương Đảng, hơn 50 sĩ quan cấp tướng trong lực lượng vũ trang”, “Công tác thu hồi tài sản tham nhũng có chuyển biến tích cực; cơ quan thi hành án dân sự các cấp đã thu hồi 61.000 tỷ đồng, đạt 34,7%, trong khi năm 2013, tỷ lệ này chỉ đạt dưới 10%. Riêng các vụ án thuộc diện Ban Chỉ đạo theo dõi, chỉ đạo đã thu hồi được gần 50.000 tỷ đồng, đạt 41,3%” (Thu Hà, 2022). Bên cạnh đó, nhiều hoạt động sản xuất, kinh doanh của các tổ chức, doanh nghiệp vi phạm quy định về bảo vệ môi trường cũng được phát hiện và xử lý nghiêm...

Vấn đề kiểm soát nợ công, nợ nước ngoài thời gian qua đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận: Theo bản tin nợ công số 14 được Bộ Tài chính công bố “nợ công của Việt Nam giai đoạn 2017-2021 đang giảm mạnh từ mức 61,4% GDP xuống còn 43,1% GDP. Cùng với đó nợ Chính phủ, nợ Chính phủ bảo lãnh và nợ chính quyền địa phương cũng giảm dần. Cụ thể, mức nợ công năm 2017 tương đương 61,4% GDP, năm 2018 là 58,3% GDP, năm 2019 còn 55%, năm 2020 là 55,9% và đến năm 2021 tương đương 43,1% GDP. Nợ Chính phủ cũng giảm từ tỷ lệ 51,7% GDP ở năm 2017 đến năm 2021 còn 39,1% GDP. Nợ Chính phủ bảo lãnh từ 9,1% GDP ở năm 2017 đến năm 2021 là 3,8% GDP. Nợ chính quyền địa phương năm 2021 vào khoảng 0,6% GDP trong khi năm 2017 bằng 1,1% GDP. Nợ nước ngoài của quốc gia tính đến hết năm 2021 giảm còn 38,4% GDP so với năm 2017 là 49% GDP” (Thuỳ Dương, 2022).

Các kế hoạch, biện pháp bảo đảm an ninh ngân hàng, tài chính, tiền tệ, dự trữ ngân sách nhà nước... nhằm bảo đảm an ninh kinh tế cũng được chủ động xây dựng và từng bước thực hiện có hiệu quả...

Những thành tựu đáng ghi nhận trong bảo đảm an ninh kinh tế đã góp phần không nhỏ vào ổn định kinh tế vĩ mô tạo cơ sở cho sự ổn định chính trị - xã hội kể cả trong bối cảnh dịch Covid-19 diễn biến phức tạp gây ra những tác động hết sức tiêu cực đến đời sống kinh tế - xã hội; đồng thời cũng tạo môi trường thuận lợi, an toàn cho sự phát triển nhanh và bền vững của kinh tế thị trường

định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh hội nhập kinh tế quốc tế, phục vụ đắc lực cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới.

Cùng với những thành tựu đạt được, có thể thấy, công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta hiện nay cũng còn tồn tại một số hạn chế như:

Nguy cơ chệch hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế thị trường vẫn còn tiềm ẩn khi nhiều lúc, nhiều nơi, chính sách phát triển kinh tế chưa thực sự gắn với chính sách xã hội, tăng trưởng kinh tế chưa đi liền với thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội, bảo vệ môi trường sinh thái nhằm không ngừng cải thiện, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho nhân dân;

Việc đấu tranh làm thất bại các hoạt động chống phá mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa hòng làm chệch hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế - xã hội và những âm mưu dùng kinh tế để tác động, can thiệp nhằm chuyển hóa đường lối chính trị trong hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta nhiều lúc, nhiều nơi còn thiếu kịp thời, kiên quyết khiến cho công tác bảo đảm an ninh kinh tế nói riêng, bảo đảm an ninh quốc gia nói chung chưa thực sự đáp ứng yêu cầu đặt ra. Đặc biệt, vấn đề giữ vững quyền độc lập, tự chủ nhất là tự chủ về kinh tế trong hội nhập quốc tế nhằm hạn chế tối đa việc lệ thuộc vào các nền kinh tế nước ngoài từ đó dẫn đến lệ thuộc vào chính trị, tạo cơ hội cho các thế lực bên ngoài can thiệp vào công việc nội bộ của quốc gia cũng còn một số hạn chế, thiếu sót;

Tình hình tội phạm kinh tế vẫn còn nhiều diễn biến phức tạp đe dọa đến vấn đề bảo đảm an ninh kinh tế. Điều này đã được chỉ rõ trong *Thông báo Kết luận của Phó Thủ tướng thường trực Phạm Bình Minh tại Hội nghị Trực tuyến sơ kết công tác 6 tháng đầu năm 2022 và phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm trong thời gian tới của Ban chỉ đạo 389 Quốc gia*: “Trong thời qua, công tác chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả đã thu được những kết quả khích lệ, nhưng vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu thực tiễn. Tình trạng hàng giả, hàng nhập lậu, hàng không rõ nguồn gốc, xuất xứ vẫn bày bán công khai ở nhiều nơi và gia tăng mạnh trên môi trường mạng; tình trạng trốn thuế nhập khẩu, thuế thu nhập doanh nghiệp qua khai báo gian dối về giá, số lượng, chuyên giá vẫn diễn biến phức tạp; tình trạng lợi dụng chính sách quản lý rủi ro để buôn lậu, vận chuyển hàng cấm, hàng giả xuất xứ, vi phạm sở hữu trí tuệ đã được cảnh báo nhiều lần nhưng vẫn chưa có biện pháp ngăn chặn, xử lý hiệu quả. Nhiều chỉ đạo của Ban Chỉ đạo vẫn chưa được các cơ quan triển khai thực hiện nghiêm túc” (Văn phòng Chính phủ, 2022). Đặc biệt, công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí mặc dù có những kết quả tích cực, song vẫn nạn trên vẫn đang diễn biến phức tạp như Đại hội XIII của Đảng nhận định: “*Công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí* ở một số địa phương, bộ, ngành chưa có chuyển biến rõ rệt; công tác phòng ngừa tham nhũng ở một số nơi còn hình thức. Việc phát hiện, xử lý tham nhũng, lãng phí vẫn còn hạn chế... Tham nhũng, lãng phí trên một số lĩnh vực, địa bàn vẫn còn nghiêm trọng, phức tạp với những biểu hiện ngày càng tinh vi, gây bức xúc trong xã hội. Tham nhũng vẫn là một trong những nguy cơ đe dọa sự tồn vong của Đảng và chế độ ta” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 92-93).

Kiểm soát nợ công, nợ nước ngoài tuy đạt được một số kết quả nhất định nhưng vẫn chưa thực sự hiệu quả nhất là nợ nước ngoài bởi “dù dựa vào số liệu GDP mới, tỷ lệ nợ nước ngoài trên GDP có thấp đi nhưng cũng đáng lo ngại. Nợ nước ngoài của Việt Nam ở mức hơn 48% GDP cũ (hay gần 38% GDP mới), vẫn cao hơn tỷ lệ trung bình của các nước đang phát triển có thu nhập trung bình là 28% GDP, và cao hơn các nước Đông Nam Á khác... Nợ nước ngoài của Việt Nam còn đáng lo vì chiếm phần lớn là nợ của doanh nghiệp. Năm 2021, nợ gốc phải trả là 118 tỉ USD, cao hơn cả dự trữ ngoại tệ 109 tỉ USD” (Vũ Quang Việt, 2022). Việc cơ cấu lại các tổ chức tín dụng, xử lý nợ xấu gặp nhiều khó khăn, tiềm ẩn nguy cơ mất an toàn hệ thống các tổ chức tín dụng.

Tình trạng lộ, lọt bí mật nhà nước về nhiều vấn đề trong đó có kinh tế vẫn còn xảy ra ảnh hưởng nghiêm trọng đến bảo đảm an ninh kinh tế nói riêng và bảo đảm an ninh quốc gia nói chung. Từ năm 2000 đến 2019 đã “xảy ra hơn 1.000 vụ lộ, lọt bí mật nhà nước... Riêng 6 tháng đầu năm 2019, có 49 vụ lộ, lọt bí mật nhà nước với 198 đầu tài liệu, 6 vụ xảy ra ở 5 cơ quan Trung ương và 43 vụ xảy ra ở 26 địa phương. Qua công tác quản lý an ninh mạng phát hiện ra 1.149 tài liệu lộ bí mật nhà nước như công văn, báo cáo mật do các bộ ngành, địa phương chuyển chế độ fax, chuyển

qua mạng viễn thông công cộng không được mã hóa, chuyển qua email, có 42/49 vụ lộ qua đường này” (Vân Thanh, 2019); “năm 2021, cơ quan chức năng phát hiện 30 vụ lộ mật bí mật nhà nước với 220 đầu tài liệu” (Nhu Quỳnh, 2021),...

Những hạn chế trong bảo đảm an ninh kinh tế đã khiến cho chất lượng, hiệu quả phát triển kinh tế của nước ta chưa cao; tăng trưởng kinh tế thiếu tính bền vững; sức cạnh tranh của nền kinh tế còn thấp; kinh tế vĩ mô ổn định nhưng chưa thực sự vững chắc, nợ công, nợ nước ngoài vẫn còn cao, áp lực trả nợ ngày càng lớn,... (Nguyễn Bá Duy, 2020).

Từ tầm quan trọng và thực trạng thực hiện công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở nước ta thời gian vừa qua cùng với những thành tựu đạt được cũng như những hạn chế, thiếu sót còn tồn tại thì cần thiết phải đề xuất và tổ chức thực hiện thành công các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả bảo đảm an ninh kinh tế trong thời gian tới.

4. Giải pháp tăng cường công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam trong thời gian tới

Để tăng cường công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế, vượt qua những khó khăn thách thức trước những diễn biến phức tạp của tình hình trong nước và thế giới (nhất là trong bối cảnh đại dịch Covid-19), góp phần xứng đáng vào thực hiện nhiệm vụ bảo vệ an ninh quốc gia trong thời gian tới, cần tập trung thực hiện tốt một số nhóm giải pháp cơ bản như sau:

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của Đảng, Nhà nước đối với công tác bảo đảm an ninh kinh tế. Đồng thời tiếp tục đẩy mạnh việc tổ chức thực hiện thắng lợi các chủ trương, đường lối, chính sách, pháp luật, nghị quyết, chỉ thị,... về bảo đảm an ninh kinh tế nhất là Chỉ thị số 12-CT/TW, Bộ Chính trị đã ban hành ngày 05/01/2017 nhằm tạo sự chuyển biến rõ nét trong công tác bảo đảm an ninh kinh tế, phục vụ đắc lực cho sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Thứ hai, tăng cường đấu tranh làm thất bại các âm mưu, hành động chống phá kinh tế, dùng kinh tế để can thiệp vào chính trị hòng chuyên hoá đường lối, mục tiêu chính trị của các thế lực thù địch, phản động; đẩy mạnh đấu tranh phản bác các luận điểm sai trái, xuyên tạc, thù địch nhằm phủ nhận, phá hoại mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa Việt Nam, bảo đảm giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa và các mục tiêu của chủ nghĩa xã hội trong phát triển kinh tế thị trường nói riêng và trong quá trình xây dựng, phát triển đất nước nói chung.

Thứ ba, tiếp tục đấu tranh có hiệu quả nhằm ngăn chặn các hoạt động lợi dụng hội nhập kinh tế quốc tế để gia tăng sự lệ thuộc của nền kinh tế Việt Nam vào nước ngoài, thông qua sự can thiệp, xâm phạm chủ quyền kinh tế để can thiệp, chi phối đường lối và các hoạt động chính trị của Đảng và Nhà nước. Để thực hiện giải pháp này, trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế phải chú ý giải quyết tốt mối quan hệ giữa độc lập, tự chủ và hội nhập quốc tế nhất là trên phương diện: chủ động, tích cực hội nhập kinh tế quốc tế sâu rộng, toàn diện, hiệu quả, tranh thủ tối đa sức mạnh ngoại lực để phát triển kinh tế - xã hội phải gắn liền với giữ vững quyền tự chủ trong phát triển kinh tế, xây dựng một nền kinh tế độc lập, không phụ thuộc vào nước ngoài (Đó là nền kinh tế phát triển nhanh, bền vững với cơ cấu hợp lý, đổi mới, sáng tạo gắn với ứng dụng thành tựu khoa học – công nghệ; có năng suất, chất lượng, hiệu quả và năng lực cạnh tranh cao; có cơ cấu xuất nhập khẩu cân đối, cơ cấu thị trường quốc tế đa dạng,...; đồng thời, đó cũng là nền kinh tế có khả năng bảo đảm an ninh lương thực, an toàn năng lượng, an toàn môi trường; an toàn tài chính - tiền tệ, thích ứng cao với những biến động của tình hình trong nước và thế giới, trong bất cứ tình huống nào cũng có thể cho phép duy trì hoạt động bình thường của xã hội, giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội và cuộc sống của người dân). Nhằm xây dựng thành công nền kinh tế độc lập, tự chủ, nâng cao hiệu quả hội nhập kinh tế quốc tế, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng cũng chỉ rõ cần phải thực hiện một số nhiệm vụ chủ yếu: “Giữ vững độc lập, tự chủ trong việc xác định chủ trương, đường lối, chiến lược phát triển kinh tế đất nước... Đa phương hoá, đa dạng hoá quan hệ kinh tế

quốc tế, tránh lệ thuộc vào một thị trường, một đối tác. Nâng cao khả năng chống chịu của nền kinh tế trước tác động tiêu cực từ những biến động bên ngoài; chủ động hoàn thiện hệ thống phòng vệ để bảo vệ nền kinh tế, doanh nghiệp, thị trường trong nước phù hợp với cam kết quốc tế. Thực hiện nhiều hình thức hội nhập kinh tế quốc tế với các lộ trình linh hoạt, phù hợp với điều kiện, mục tiêu của đất nước trong từng giai đoạn” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 135).

Thứ tư, đẩy mạnh đấu tranh phòng, chống tham nhũng theo tinh thần: “kiên quyết, kiên trì, liên tục, bền bỉ, “không nghỉ”, “không ngừng” ở tất cả các cấp, các ngành, các lĩnh vực; thực hiện đồng bộ các biện pháp chính trị, tư tưởng, tổ chức, hành chính, kinh tế, hình sự; với những bước đi vững chắc, tích cực, chủ động và có trọng tâm, trọng điểm; phải xây dựng cho được một cơ chế phòng ngừa chặt chẽ để “không thể tham nhũng”; một cơ chế răn đe, trừng trị nghiêm khắc để “không dám tham nhũng”; và một cơ chế bảo đảm để “không cần tham nhũng”” (Thông tấn xã Việt Nam, 2022) như Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định trong Bài phát biểu *Tổng kết 10 năm công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực*. Đặc biệt, phải mở rộng đấu tranh phòng, chống tham nhũng ra khu vực ngoài Nhà nước theo Kết luận số 12-KL/TW về *Tiếp tục tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực* mà Bộ Chính trị ban hành ngày 06/04/2022. Cùng với đẩy mạnh đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực cần phải tăng cường thanh tra, kiểm tra để kịp thời phát hiện và tiếp tục có những biện pháp ngăn chặn, đấu tranh và xử lý có hiệu quả hơn nữa các loại tội phạm kinh tế; thực hiện tốt công tác quản lý nhà nước về an ninh kinh tế, bảo vệ, tránh làm lộ, lọt các bí mật của nhà nước về kinh tế; kiểm soát một cách hiệu quả dòng vốn nước ngoài, kiểm soát nợ công, nợ nước ngoài để gia tăng sự ổn định và tăng tính tự chủ của nền kinh tế nước nhà.

Thứ năm, đẩy mạnh việc chuyển đổi mô hình tăng trưởng kinh tế theo hướng: “Phát triển *kinh tế xanh, ít chất thải, giảm nhẹ phát thải nhà kính, cacbon thấp*; khuyến khích phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn để sử dụng tổng hợp và hiệu quả đầu ra của quá trình sản xuất. Nâng cao *tính chống chịu* và *khả năng thích ứng* với biến đổi khí hậu của hệ thống kết cấu hạ tầng và của nền kinh tế; thực hiện các *giải pháp thông minh* để thích ứng với biến đổi khí hậu trong nông, lâm, ngư nghiệp và các lĩnh vực khác của nền kinh tế” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 52-53); “kiên quyết loại bỏ những dự án gây ô nhiễm môi trường, bảo đảm chất lượng môi trường sống, bảo vệ đa dạng sinh học và hệ sinh thái; xây dựng nền kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn, thân thiện với môi trường” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, t.1: 117) nhằm giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa phát triển kinh tế với bảo vệ môi trường, vì lợi ích của con người, bảo đảm phát triển nhanh gắn với phát triển bền vững, giữ vững các mục tiêu của chủ nghĩa xã hội trong phát triển kinh tế thị trường.

Thứ sáu, đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền đến mọi cấp, mọi ngành, mọi cơ quan, tổ chức, đơn vị... từ Trung ương đến địa phương, từ cán bộ, đảng viên đến các tầng lớp nhân dân về tầm quan trọng của bảo đảm an ninh kinh tế và trách nhiệm của mỗi cá nhân, tổ chức nhằm huy động sức mạnh tổng hợp của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân, toàn hệ thống chính trị vào thực hiện thắng lợi công tác bảo đảm an ninh kinh tế góp phần vào thực hiện nhiệm vụ bảo vệ, giữ vững an ninh quốc gia.

5. Kết luận

Bảo đảm an ninh kinh tế có tầm quan trọng đặc biệt trong việc giữ vững mục tiêu, định hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta, từ đó góp phần to lớn vào ổn định kinh tế vĩ mô tạo cơ sở cho sự ổn định chính trị - xã hội phục vụ đắc lực cho công cuộc xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Cùng với những thành tựu to lớn đã đạt được, không thể phủ nhận công tác bảo đảm an ninh kinh tế ở Việt Nam thời gian qua vẫn còn tồn tại những hạn chế và thiếu sót không nhỏ. Do đó, nhất thiết cần phải tiếp tục đề xuất và triển khai đồng bộ trong thực tế các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của bảo đảm an ninh kinh tế trong thời gian tới nhất là trong bối cảnh phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam đang đặt ra nhiều yêu cầu, thách thức mới. Đây cũng là một trong những trọng tâm góp phần thực hiện thắng lợi nhiệm vụ bảo đảm an ninh quốc gia trong bối cảnh mới.

Tài liệu tham khảo

- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2016). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*. t.1. Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.
- Hạ Duyên. (05/8/2022). Ban chỉ đạo 389 quốc gia: Xử lý 54.199 vụ việc buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả. *Doanh nghiệp và tiếp thị*. <https://doanhnghieptiepthi.vn/ban-chi-dao-389-quoc-gia-xu-ly-54199-vu-viec-buon-lau-gian-lan-thuong-mai-va-hang-gia-161220805153249425.htm>
- Nguyễn Bá Duy. (06/02/2020). Công tác bảo đảm an ninh kinh tế trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế. *Tạp chí Cộng sản điện tử*. <https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/kinh-te/-/2018/815913/cong-tac-bao-dam-an-ninh-kinh-te-trong-dieu-kien-phat-trien-kinh-te-thi-truong-dinh-huong-xa-hoi-chu-nghia-va-hoi-nhap-kinh-te-quoc-te.aspx#>
- Như Quỳnh. (21/12/2021). Năm 2021, phát hiện 30 vụ lộ mật bí mật nhà nước. *Trang tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh*. <https://thanhuyp HCM.vn/tin-tuc/nam-2021-phat-hien-30-vu-lo-mat-bi-mat-nha-nuoc-1491888651>
- Phạm Thị Thanh Bình. (30/9/2016). Phát triển bền vững ở Việt Nam: Tiêu chí đánh giá và định hướng phát triển. *Tạp chí Cộng sản điện tử*. <https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/chi-tiet-tim-kiem/-/2018/41199/phat-trien-ben-vung-o-viet-nam--tieu-chi-%C4%91anh-gia-va-%C4%91inh-huong-phat-trien.aspx>
- Phạm Hoàng Long. (03/3/2018). Đảm bảo an ninh kinh tế trong phát triển kinh tế thị trường ở Việt Nam. *Tạp chí Tài chính online*. <https://tapchitaichinh.vn/nghien-cuu--trao-doi/trao-doi-binh-luan/dam-bao-an-ninh-kinh-te-trong-phat-trien-kinh-te-thi-truong-o-viet-nam-136218.html>
- Quốc Bình. (15/1/2021). Chống buôn lậu từ lực lượng chức năng. *Báo Thời nay*. <https://nhandan.vn/baohoinay-kinhte/chong-buon-lau-tu-luc-luong-chuc-nang-631883/>
- Thủy Dương. (19/8/2022). Nợ công của Việt Nam đang giảm mạnh, xuống còn 43,1% GDP. *Vietnamplus.vn*. <https://www.vietnamplus.vn/no-cong-cua-viet-nam-dang-giam-manh-xuong-con-431-gdp/811976.vnp>
- Thu Hà. (30/6/2022). 10 năm phòng, chống tham nhũng: Quyết liệt, đột phá, đạt nhiều kết quả toàn diện. *Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam*. <https://dangcongsan.vn/tieu-diem/10-nam-phong-chong-tham-nhung-quyet-liet-dot-pha-dat-nhieu-ket-qua-toan-dien-614124.html>
- Thông tấn xã Việt Nam. (30/6/2022). Toàn văn bài phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị tổng kết 10 năm công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. <https://baotintuc.vn/thoi-su/toan-van-bai-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tai-hoi-nghi-tong-ket-10-nam-cong-tac-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc-20220630165902172.htm>
- Vũ Thị Phương, Trần Thị Mỹ. (10/4/2021). Chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả trong hoạt động thương mại điện tử tại Việt Nam. *Tạp chí Tài chính online*. <https://tapchitaichinh.vn/tai-chinh-kinh-doanh/chong-buon-lau-gian-lan-thuong-mai-va-hang-gia-trong-hoat-dong-thuong-mai-dien-tu-tai-viet-nam-332968.html>
- Văn phòng Chính phủ. (2022). Thông báo Kết luận của Phó Thủ tướng thường trực Phạm Bình Minh tại Hội nghị Trực tuyến sơ kết công tác 6 tháng đầu năm 2022 và phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm trong thời gian tới của Ban chỉ đạo 389 Quốc gia. Thư viện Pháp luật.vn. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Thong-bao-245-TB-VPCP-2022-so-ket-cong-tac-6-thang-dau-Ban-Chi-dao-389-quoc-gia-525687.aspx>
- Vân Thanh. (19/8/2019). Tình trạng vi phạm pháp luật về bảo vệ bí mật nhà nước vẫn diễn ra phức tạp ở nhiều cấp độ khác nhau. *Trang tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh*. <https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc/tinh-trang-vi-pham-phap-luat-ve-bao-ve-bi-mat-nha-nuoc-van-dien-ra-phuc-tap-o-nhieu-cap-do-khac-nhau-1491857136>
- Vũ Quang Việt. (05/8/2022). Nợ và hệ lụy: Thử “soi” nợ của Việt Nam những năm gần đây. *Kinh tế Sài Gòn online*. <https://thesaigontimes.vn/no-va-he-luy-thu-soi-no-cua-viet-nam-nhung-nam-gan-day/>, truy cập ngày 5/8/2022.
- VTV News. (07/02/2021). Thành công của Đại hội XIII: Không phải Đại hội xong là coi như xong (2021). <https://vtv.vn/chinh-tri/thanh-cong-cua-dai-hoi-xiii-khong-phai-dai-hoi-xong-la-coi-nhu-xong-20210207114532694.htm>